

Η ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚῃ

Υ Π Ο

Δρος ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ίατροῦ Παθολόγου

Όμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων

Θεωρῶ σκόπιμον ν' αναφέρω ἐν πρώτοις, ὅτι εὐθανασία εἶναι τό καλῶς θνήσκειν, ὁ εὐτυχής, ἥπιος καὶ ἀνώδυνος θάνατος¹, ὁ εὐκολος θάνατος². Ὁ θάνατος οὗτος λαμβάνει χώραν ἢ ἐπιζητεῖται κυρίως πρὸς ἀποφυγὴν ἐπικειμένου ὑπὸ φρικώδεις συνθήκας θανάτου ἐξ ἐπαράτου τινὸς νόσου ἢ ἐξ ἄλλων διαφόρων αἰτίων. Διευκρινίζω, ὅτι αἱ συνθήκαι αὗται δημιουργοῦνται, εἴτε ἐξ ἀφορήτου σωματικοῦ ἄλλους συνεπεία νόσου ἢ κακώσεων, εἴτε ἐκ φοβεροῦ ψυχικοῦ ἄλλους συνεπεία ποικίλων ἐξευτελισμῶν, οἵτινες προηγοῦνται τῆς θανατώσεως τοῦ ὑφισταμένου τούτους καὶ διαρκοῦν ἐπὶ ἄλλοτε ἄλλο χρονικὸν διάστημα.

Θὰ ἠδύνατο ἐπίσης ἡ εὐθανασία νὰ λάβῃ χώραν ἢ νὰ ἐπιζητηθῇ καὶ μόνον πρὸς ἀποφυγὴν ἀθλίου βίου, ἀφ' ἐνὸς μὲν λόγῳ σωματικοῦ ἄλλους συνεπεία χρονίας τινὸς νόσου ἢ συνεχιζομένων βασανιστηρίων, ἀφ' ἐτέρου δὲ λόγῳ φοβεροῦ ἐκ διαφόρων ἐξευτελισμῶν ψυχικοῦ ἄλλους.

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς ἀνεύρεσιν σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα πληροφοριῶν προέκνυσαν στοιχεῖα τινα, τὰ ὁποῖα παρατίθενται κατωτέρω:

Ὁ Ἰσραηλίτης κριτῆς Γεδεὼν διέταξε τὸν πρωτότοκον υἱὸν του Ἰεθέρ, ἵνα φονεύσῃ οὗτος τοὺς βασιλεῖς τῆς Μαδιὰμ Ζεβεὲ καὶ Σελμανά. Ὁ ὡς εἴρηται ὁμως υἱὸς του, ἐπειδὴ «ἐφοβήθη, ὅτι νεώτερος ἦν» (διότι εἶχεν εἰσέτι παιδικὴν ἡλικίαν), δὲν ἀπεπειράθη νὰ τοὺς φονεύσῃ («οὐκ ἔσπασε τὸ παιδάριον τὴν ρομφαίαν αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη, ὅτι ἔτι νεώτερος ἦν»). Ὡς εὐνόητον τὸ παιδάριον τοῦτο ἐξ αἰτίας τῆς ἡλικίας του δὲν διέθετε τὸ ἀνάλογον ψυχικὸν σθένος καὶ τὴν

1. Ἐλευθερουδάκης, *Σύγχρονος Ἐγκυκλοπαιδεία*, ἐκδοσις Γ', Ν. Νίκας καὶ ΣΙΑ Ε.Ε. Ἀθῆναι.

2. Liddell, H., Scott, R., *Μέγα Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης*, Ἴ. Σιδεῖρης.

ἀπαιτουμένην μυϊκὴν ἰσχύν, ἵνα καταφέρῃ ἐπ' αὐτῶν καιρῖον πλήγμα. Τότε οἱ ἐν λόγῳ βασιλεῖς, φοβηθέντες, ὅτι ἢ ἐν προκειμένῳ θανάτωσιν των ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω υἱοῦ θα ἦτο φρικώδης καὶ ἡ διαδικασία τῆς οὐχὶ βραχυτάτης διαρκείας, παρεκάλεσαν τὸν Γεδεὼν λέγοντες: «*ἀνάστα σύ*», ἵνα φονεύσῃς ἡμᾶς («*καὶ συνάντησον ἡμῖν*»), διότι «*ὡς ἀνδρὸς ἢ δυνάμις σου*». Τότε ὁ κριτὴς οὗτος ὑπέκρινεν εἰς τὴν περὶ εὐθανασίας παράκλησιν ταύτην «*ἀνέστη... καὶ ἀπέκτεινε*» τοὺς ἀνωτέρω βασιλεῖς³.

Εἰς ἄλλην περίπτωσιν συνέβησαν τὰ ἐξῆς σχετικά. Ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχ, υἱὸς τοῦ ἀνωτέρω Γεδεὼν κατέλαβε τὴν Θήβην καὶ προσεπάθει νὰ πυρπολήσῃ τὸν ἐν μέσῳ τῆς ἐν λόγῳ πόλεως εὐρισκόμενον ὄχυρον πύργον. Εἰς τὸν πύργον τοῦτον εἶχον καταφύγει «*πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες τῆς πόλεως*» ταύτης «*καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ δῶμα τοῦ πύργου*»⁴. Κατὰ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς οὗτος «*ἤγγισεν... ἕως τῆς θύρας τοῦ πύργου τοῦ ἐμπρῆσαι αὐτὸν ἐν πυρὶ*», γυνή τις «*ἔρριψε... κλάσμα ἐπιμύλιον ἐπὶ κεφαλὴν*» τοῦ ἐν λόγῳ βασιλέως «*καὶ ἐκλάσε τὸ κρανίον αὐτοῦ*»⁵. Τότε ὁ, ὡς εἴρηται, βασιλεὺς, εὐρισκόμενος ἐνώπιον τοῦ ἐκ τοῦ τραυματισμοῦ τούτου ἐπικειμένου θανάτου του καὶ φοβούμενος μήπως γνωσθῇ, ὅτι ἢ θανάτωσιν του προήλθεν ἐκ γυναικὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου μετὰ θάνατον οὗτος ἐξευτελισθῇ, παρεκάλεσεν ἀμέσως τὸν ὑπηρέτην του νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ὁ ἐν λόγῳ βασιλεὺς «*ἐβόησε ταχὺ πρὸς τὸ παιδάριον... σπάσον τὴν ρομφαίαν μου καὶ θανάτωσόν με μὴ ποτε εἴπωσι γυνὴ ἀπέκτεινεν αὐτόν*». Τότε ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ «*τὸ παιδάριον*» τοῦτο προέβη εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς περὶ εὐθανασίας του ἐν προκειμένῳ ἐπιθυμίας τοῦ Ἀβιμέχελ, ἥτοι «*ἐξεκέντησεν αὐτόν*» καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ βασιλεὺς οὗτος «*ἀπέθανε*»⁶.

Εἰς ἑτέραν περίπτωσιν καὶ δὴ κατὰ τὴν μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἰσραηλίται ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, τουτέστι τῶν Φιλισταίων, «*οἱ ἀκοντισταί, ἄνδρες τοξόται*» ἐτραυμάτισαν τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν Σαοὺλ «*εἰς τὰ ὑποχόνδρια*»⁷. Ἐν συνεχείᾳ καὶ δὴ ἀμέσως ὁ ἐν λόγῳ βασιλεὺς τελῶν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀφορήτου σωματικοῦ ἄλγους καὶ ἐπιπλέον φοβούμενος μήπως συλληφθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑποστῇ ἐξ αὐτῶν θάνατον ἐν μέσῳ ἐξευτελισμῶν, διέταξε

3. *Κριταί*, η', 20, 21.

4. *Ἐνθ' ἄνωτ.*, θ', 51.

5. *Ἐνθ' ἄνωτ.*, 52, 53.

6. *Ἐνθ' ἄνωτ.*, 54.

7. *Βασιλ. Α'*, λα', 3.

τὸν ὑπηρέτην του, ἵνα οὗτος τοῦ παράσχη τὴν εὐθανασίαν, φονεύων αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ὁ Σαοὺλ ἐπὶ λέξει εἶπε: «σπάσαι τὴν ρομφαίαν σου καὶ ἀποκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μὴ ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ ἀποκεντήσωσί με καὶ ἐμπαίξωσί μοι»⁸. Τὴν εὐθανασίαν ὁμως ταύτην προσέφερεν ὁ ἴδιος ὁ ἐν λόγῳ βασιλεὺς εἰς τὸν ἑαυτὸν του δι' αὐτοκτονίας, ἐπειδὴ ὁ ὑπηρέτης του οὗτος δὲν ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν ταύτην λόγῳ δειλίας («ἐφοβήθη σφόδρα»)⁹. Ἴδου πῶς τὸ ἱερὸν κείμενον περιγράφει τὴν ἐν προκειμένῳ δραστηριότητα τοῦ Σαοὺλ: «ἔλαβε... τὴν ρομφαίαν καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν»¹⁰. Ὁ ὡς εἴρηται ὁμως ὑπηρέτης, προφανῶς τελῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἠρνήθη νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐν προκειμένῳ περὶ εὐθανασίας ζωντὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αὐθέντου του ἐξ ἑνὸς καὶ πιθανώτατα φοβούμενος τὴν ἐν μέσῳ φρικωδῶν βασανιστηρίων καὶ ποικίλων ἐξευτελισμῶν ἐπικειμένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν θανάτωσίν του ἐξ ἐτέρου, ἠττοκτόνησε διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον, ὅταν «εἶδεν ὁ» ὑπηρέτης του «ὅτι τέθηγε Σαοὺλ... ἐπέπεσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ρομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἀπέθανε μετ' αὐτοῦ»¹¹. Τὰς ἀνωτέρω μακαβρίας σκηνὰς περιγράφει καὶ τὸ βιβλίον Παραλειπομένων Α' ὡς ἐξῆς: «κατεδίωξαν οἱ ἀλλόφυλοι ὀπίσω Σαοὺλ... καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαοὺλ, καὶ εὖρον αὐτὸν οἱ τοξῆται ἐν τόξοις καὶ πόνοις, καὶ ἐπόνεσεν ἀπὸ τῶν τόξων. καὶ εἶπε Σαοὺλ τῷ αἵρωνι τὰ σκευὴ αὐτοῦ· σπάσαι τὴν ρομφαίαν σου καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ. μὴ ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ ἐμπαίξωσί μοι, καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ αἵρων τὰ σκευὴ αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβεῖτο σφόδρα· καὶ ἔλαβε Σαοὺλ τὴν ρομφαίαν καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτήν καὶ εἶδεν ὁ αἵρων τὰ σκευὴ αὐτοῦ ὅτι ἀπέθανε Σαοὺλ, καὶ ἔπεσε καὶ γε αὐτὸς ἐπὶ τὴν ρομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἀπέθανε»¹².

Προσέτι κάτοικός τις τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκ τῶν «πρεσβυτέρων» ἐπ' ὀνόματι Ραζίς, ὅστις εἶχε θέσει εἰς κίνδυνον «σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ», φοβούμενος μήπως πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν τοῦ Νικάνορος καὶ πρὶν ὑπ' αὐτῶν θανατωθῆ, ὑποστῆ παντοίους σφόδρα ὀδυνηροὺς ἐξευτελισμοὺς ὑπὸ τῶν κακούργων, ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν τῆς εὐθανασίας, ἥτοι προσεπάθησε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ζωὴν του διὰ τοῦ ξίφους του («ὑπέθηκεν ἑαυτῷ ξίφος, εὐγενῶς θέλων

8. Ἐνθ' ἀνωτ., 4.

9. Ἐνθ' ἀνωτ.

10. Ἐνθ' ἀνωτ.

11. Ἐνθ' ἀνωτ., 5.

12. Παραλειπομένων Α', ι', 2-5.

ἀποθανεῖν ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείριος γενέσθαι καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὑβρισθῆναι»). Λόγῳ τῆς σπουδῆς του ὅμως δὲν κατώρθωσε νὰ καταφέρῃ καίριον πλήγμα κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του («τῇ δὲ πληγῇ μὴ κατευθικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος σπουδὴν καὶ τῶν ὄχλων εἴσω τῶν θυρωμάτων εἰσβαλόντων»), δι' ὃ καὶ ἠναγκάσθη νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀμέσως ἕτερον μέσον αὐτοκτονίας, τὸ μόνον κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην λυσιτελές, ἥτοι τὴν κατακρήμνισίν του. Κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον οὗτος «ἀναδραμῶν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρίμνησεν ἑαυτὸν ἀνδρείως εἰς τοὺς ὄχλους». Μὴ ἐπελθόντος ὅμως ἀκαριαίως τοῦ θανάτου του ἐκ τῆς καταπτώσεώς του ταύτης, οὗτος λόγῳ τῆς ἀπαραμίλλου ἀνδρείας του ἀμέσως ἠγέρθη, «φερομένων κρουνηδῶν τῶν αἱμάτων» του καὶ διελθὼν ταχέως διὰ μέσου τοῦ ὄχλου, ἐστάθη «ἐπὶ τινος πέτρας ἀπορρωγάδος» καὶ ἐνῶ ἦτο λίαν καταβεβλημένος ἐκ τῆς μεγάλης ἐν προκειμένῳ αἰμορραγίας, προέβαλε τὰ λόγῳ τῆς τεραστίας κακώσεώς του ἐκχυθέντα ἐκ τοῦ κύτους τῆς κοιλίας του ἔντερά του καὶ διὰ τῶν χειρῶν του («ἐκατέραις ταῖς χερσίν») ἐκίνησεν αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ πλήθους καὶ ἐπικαλεσθεὶς «τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι, τόνδε τὸν τρόπον»¹³ ἀπέθανε.

Ἐπὶ πλέον ὁ ἔβδοςμος ἐκ τῶν ἀδελφῶν Μακκαβαίων κατατροχόμενος ὑπὸ τῶν φρικωδῶν βασάνων ἐξησφάλισε τὴν εὐθανασίαν του ριφθεὶς ἐνώπιον τοῦ βασιανιστοῦ του «κατὰ τῶν τηγάνων, καὶ οὕτως ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν»¹⁴. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπέφυγε τὸν διὰ μέσου ἀπανθρώπων βασιανιστηρίων καὶ φοβερῶν ἐξευτελισμῶν θάνατον. Ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ τῶν ἀνωτέρω ἀδελφῶν αὐτοκτονήσασα ἀπέφυγε τὸν διὰ μέσου τῶν ἀνεκλαλήτων ἠθικῶν μειώσεων καὶ ἀρρήτων ἐξευτελισμῶν θάνατον καὶ συγκεκριμένως αὕτη «ἵνα μὴ ψαύσειέ τις τοῦ σώματος ἑαυτῆς, ἑαυτὴν ἔρριψε κατὰ τῆς πυρᾶς»¹⁵.

Ἐξ ἄλλου ὁ Ἀχιτόφελ, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν ἀνυπόφορον ὑπὸ καταισχύνῃν βίον ἠὺτοκτόνησε δι' ἀπαγχονισμοῦ. Κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον οὗτος «εἶδεν ὅτι οὐκ ἐγενήθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ· καὶ ἐνετείλατο τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἀπήγγατο καὶ ἀπέθανε»¹⁶. Συγκεκριμένως οὗτος ὑπέστη μεγάλην ἠθικὴν μείωσιν, διότι δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ στρατηγικὴ συμβουλὴ του πρὸς τὸν Ἀβεσσαλὼμ κατὰ τὴν

13. Μακκαβ. Β', ιδ', 37, 38, 42, 43, 45, 46.

14. Μακκαβ. Δ', ιβ', 20.

15. Ἐνθ' ἀνωτ., ιζ', 1.

16. Βασιλ. Β', ιζ', 23.

γνωστήν ἐναντίον τοῦ πατρὸς του Δαυὶδ ἐπαναστατικὴν του ἐκστρατείαν. Δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ συμβουλὴ αὕτη ἐξ αἰτίας τοῦ Χουσί, ὅστις κατώρθωσε νὰ ματαιώσῃ τὴν συμβουλήν του ταύτην. Τὴν ἐν λόγῳ συμβουλήν ὁ Ἀχιτόφελ ὑπέβαλεν εἰς τὸν Ἀβεσσαλώμ, ὅστις Ἀβεσσαλώμ τὴν ἐθεώρησε λογικὴν καὶ ὠφέλιμον («εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς Ἀβεσσαλώμ»)¹⁷. Παρὰ ταῦτα ὁμοῦς ἐζήτησε καὶ τὴν γνώμην τοῦ Χουσί («καὶ εἶπεν Ἀβεσσαλώμ· καλέσατε δὴ καὶ γε τὸν Χουσί τὸν Ἀραχί, καὶ ἀκούσωμεν τί ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ γε αὐτοῦ»)¹⁸. Ἡ γνώμη αὕτη ἐματαιώσεν, ὡς προανεφέρθη, τὴν ἀνωτέρω συμβουλήν.

Ὁ Τωβίτ, ἐπειδὴ κατετρύχετο ἐκ τῆς μεγάλης θλίψεως, ἣτις τὸν διακατεῖχε συννεπεία ἀδίκων εἰς βάρος του χλευασμῶν, παρεκάλει τὸν Θεόν, ἵνα τοῦ δώσῃ θάνατον, καθ' ὅσον κατὰ τὴν γνώμην του ἦτο ὠφελιμώτερον δι' αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ζῆ. Κατὰ τὴν ἀποψίν του μόνον διὰ τῆς μεταβάσεώς του εἰς τὸν αἰώνιον τόπον θὰ ἀπηλλάσσεται ἐκ τῆς θλίψεώς του ταύτης («ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου, ὅπως ἀπολυθῶ καὶ γένωμαι γῆ· διότι λυσιτελεῖ μοι ἀποθανεῖν ἢ ζῆν, ὅτι ὄνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν ἐμοί· ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης ἥδη εἰς τὸν αἰώνιον τόπον»)¹⁹.

Ἐπίσης καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ραγουήλ Σάρρα «ἀκούσασα» τὰ εἰς βάρος της ἀδίκως λαβόντα χώραν δυσμενῆ σχόλια ἀπεφάσισε ν' αὐτοκτονήσῃ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἐξ αἰτίας τῶν σχολίων τούτων ἐπαίσχυντον καὶ ψυχικῶς σφόδρα ὀδυνηρὸν βίον της. Συγκεκριμένως αὕτη, ἣτις διέμενεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας, ἐχλευάσθη ὑπὸ τῶν δούλων τοῦ πατρὸς της («ὑπὸ παιδισκῶν πατρὸς αὐτῆς»)²⁰, διότι αὕτη εἶχε δοθῆ ὡς σύζυγος διαδοχικῶς εἰς ἑπτὰ ἄνδρας, οἵτινες, ὡς τὸ ἱερὸν κείμενον ἀναφέρει, ἀπέθνησκον τῇ δράσει τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀσμοδαῖος πονηροῦ δαιμονίου, πρὶν ἢ οὔτοι ἔλθουν εἰς γενετήσιον ἐπαφήν μετ' αὐτῆς. Αἱ δούλαι λοιπὸν αὗται εἶπον εἰς αὐτήν: Δὲν ἐννοεῖς, ὅτι ὑπῆρξας ἀφορμὴ, ἵνα φονεύωνται οἱ ἄνδρες σου. Διατὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἠθικῶς μαστιγοῖς ἡμᾶς; Ἀφοῦ ἐκεῖνοι ἀπέθανον ἀκολούθει καὶ σὺ αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον («οὐ συνιεῖς ἀποπνίγουσά σου τοὺς ἄνδρας; ἥδη ἑπτὰ ἔσχες καὶ ἐνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνομάσθης· τί ἡμᾶς μαστιγοῖς; εἰ ἀπέθαναν, βάδιζε μετ' αὐτῶν»)²¹. Λόγῳ τῶν ἀνωτέρω ἢ, ὡς

17. Ἐνθ' ἀνωτ., 4.

18. Ἐνθ' ἀνωτ., 5.

19. Τωβίτ, γ', 6.

20. Ἐνθ' ἀνωτ., 7.

21. Ἐνθ' ἀνωτ., 8-9.

εἴρηται, θυγάτηρ «ἐλυπήθη σφόδρα ὥστε ἀπάγξασθαι»²². Ἀπέφυγεν ὁμως τὴν αὐτοκτονίαν, διότι μετεμελήθη ἀμέσως, ἐπειδὴ ἐσκέφθη, ὅτι διὰ τῆς πράξεώς της ταύτης θὰ ἐδημιούργει ὄνειδος εἰς τὸν γέροντα πατέρα της, ὅστις ἐκ τοῦ ἐν προκειμένῳ ψυχικοῦ του τραυματισμοῦ θ' ἀπέθνησκεν ἐν μέσῳ ὁδύνης. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν πῶς ἡ ἰδία ἐκφράζει τὴν ἐν λόγῳ σκέψιν της: «μία μὲν εἰμι τῷ πατρὶ μου ἐὰν ποιήσω τοῦτο, ὄνειδος αὐτῷ ἔσται, καὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ κατάξω μετ' ὁδύνης εἰς ἄδου»²³.

Ὁ Σαμψὼν, προκειμένου νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Φιλισταίους, οἵτινες τὸν ἐτύφλωσαν, τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν, τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐκτελῇ ἐντὸς τῆς φυλακῆς λίαν βαρὺ καὶ τυραννικὸν ἔργον καὶ ἐπὶ πλέον τὸν ἐξευτέλιζον, ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ πάντας τοὺς ἄρχοντας τούτων, ὡς καὶ μέγα πλῆθος ἐξ αὐτῶν. Οὗτος, ἀφοῦ ἐζήτησε τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θείαν ἐνίσχυσιν, ἐχρησιμοποίησεν ἐν προκειμένῳ ὡς μέσον τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατακρήμνισιν μεγάρου τινός, βέβαιος ὢν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος διὰ τοῦ μέσου τούτου θὰ ἐφονεύετο συγχρόνως μετ' αὐτῶν. Συγκεκριμένως οἱ Φιλισταῖοι «ἐξέκοψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς» του (τὸν ἐτύφλωσαν). Ἐν συνεχείᾳ τὸν κατεβίβασαν («κατήνεγκαν αὐτὸν») εἰς τὴν Γάζαν καὶ ἀφοῦ τὸν ἔδεσαν διὰ χαλκίων χειροπεδῶν («ἐπέδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκείαις»), τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐκτελῇ λίαν βαρὺ ἔργον, ἥτοι νὰ κινή τὴν βαρεῖαν καὶ ὡς ἐκ τούτου σφόδρα δυσκίνητον μυλόπετραν ἐντὸς τῆς φυλακῆς («καὶ ἦν ἀλήθων ἐν οἴκῳ τοῦ δεσμοτηρίου»). Ἐπὶ πλέον τότε οἱ ἄρχοντες αὐτῶν συνεκεντρώθησαν εἰς τι μέγα οἰκοδόμημα, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα προσφέρουν λαμπρὰν θυσίαν εἰς τὸν θεὸν των, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀποψίν των παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖράς των τὸν Σαμψὼν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα διασκεδάσουν διὰ τὸ χαρμόσυνον διὰ τούτους ἐν λόγῳ γεγόνος. Ὅταν ἡ διασκέδασίς των αὕτη ἐφθασεν εἰς τὸ ἀποκορύφωμα, οὗτοι ἐζήτησαν νὰ φέρουν ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦτον ἐνώπιόν των. Τότε βιαίως προσαχθεὶς ὁ Σαμψὼν ὑπεχρεώθη νὰ παίξῃ ἔμπροσθεν, ἐνῶ ἐκεῖνοι τὸν ἐρράπιζον καὶ τὸν ἐτοποθέτησαν ὄρθιον μεταξὺ δύο κιόνων τοῦ, ὡς εἴρηται, οἰκοδομήματος. Ἄς ἴδωμεν, πῶς τὸ ἱερὸν κείμενον περιγράφει τὴν σκηνὴν ταύτην: «οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων συνήχθησαν θυσιάσαι θυσίασμα μέγα τῷ Δαγῶν θεῷ αὐτῶν καὶ εὐφρανθῆναι καὶ εἶπαν ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ἡμῶν τὸν Σαμψὼν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν ... καὶ ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ εἶπαν καλέσατε τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου φυλακῆς, καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν καὶ

22. Ἐνθ' ἄνωτ., 10.

23. Ἐνθ' ἄνωτ.

ἐκάλεσαν τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου δεσμοτηρίου, καὶ ἔπαιξεν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἐρράπιζον αὐτὸν καὶ ἔστησαν αὐτὸν ἀνὰ μέσον τῶν κίονων»²⁴. Ὁ Σαμψὼν προκειμένου νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀνωτέρω δραστηριότητα ἐζήτησεν ἐκ τοῦ χειραγωγούντος αὐτόν, καθ' ὃ τυφλός, νεανίου νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ψηλαφήσῃ τοὺς προμνησθέντας κίοντας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐρείδεται τὸ ὡς ἄνω μέγαρον καὶ νὰ στηριχθῆ ἐπ' αὐτῶν. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο καθ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἦτο πλήρες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Εἶχον συγκεντρωθῆ ἐκεῖ ὅλοι οἱ ἄρχοντες τῶν Φιλισταίων καὶ ἐπὶ τοῦ δώματος ἦσαν τρεῖς χιλιάδες ἄνδρες καὶ γυναῖκες, παρακολουθοῦντες τοὺς ἐξευτελισμοὺς τοῦ Σαμψὼν. Τότε οὗτος κλαίων παρεκάλεσε τὸν Θεόν, ἵνα τὸν ἐνισχύσῃ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν, προκειμένου νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐν λόγῳ ἐχθρούς του διὰ τὴν τύφλωσιν, ἣν ὑπέστη ἐξ αὐτῶν. Εὐθύς ἀμέσως συνέλαβε μετὰ ἰσχυρᾶς δυνάμεως διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς προαναφερθέντας κίονας καὶ ἔστηρίχθη ἐπ' αὐτῶν. Ταχέως κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην, ἀναφωνήσας: ὡς ἀποθάνω μετὰ τῶν ἄλλοφύλων, ἐκίνησεν ἰσχυρῶς τοὺς ἐν λόγῳ κίονας καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ κατέπεσε τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἐφ' ὅλων τῶν ἀρχόντων καὶ ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ πλήθους. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Σαμψὼν διὰ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ἐφόνευσε περισσοτέρους ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους οὗτος διὰ βίου ἐθανάτωσε. Τὸ ἱερὸν κείμενον ἐξιστορεῖ σχετικῶς τὰ ἐξῆς: «καὶ εἶπε Σαμψὼν πρὸς τὸν νεανίαν τὸν κρατοῦντα τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἄφες με καὶ ψηλαφήσω τοὺς κίονας, ἐφ' οἷς ὁ οἶκος ἐπ' αὐτοῦς, καὶ ἐπιστηριχθήσομαι ἐπ' αὐτοῦς. καὶ ὁ οἶκος πλήρης τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν ἄλλοφύλων, καὶ ἐπὶ τὸ δῶμα ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες οἱ θεωροῦντες ἐν παιγνίαις Σαμψὼν. καὶ ἐκλαυσε Σαμψὼν πρὸς Κύριον, καὶ εἶπεν Ἐδωναιῆ Κυριε, μνήσθητι δὴ μου νῦν καὶ ἐνίσχυσόν με ἔτι τὸ ἅπαξ τοῦτο, Θεέ, καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδοσιν μίαν περὶ τῶν δύο ὀφθαλμῶν μου τοῖς ἄλλοφύλοις. καὶ περιέλαβε Σαμψὼν τοὺς δύο κίονας τοῦ οἴκου, ἐφ' οὓς ὁ οἶκος εἰστήκει, καὶ ἐπεστηρίχθη ἐπ' αὐτοῦς καὶ ἐκράτησεν ἕνα τῆ δεξιᾶ αὐτοῦ καὶ ἕνα τῆ ἀριστερᾶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε Σαμψὼν ἀποθανέτω ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἄλλοφύλων καὶ ἐβάσταξεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἔπεσεν ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῷ καὶ ἦσαν οἱ τεθηγότες, οὓς ἐθανάτωσε Σαμψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, πλείους ἢ οὓς ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ»²⁵.

Ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεισα περιπτώσις τοῦ Σαμψὼν δὲν ἀφορᾷ ἀπολύτως εἰς τὸ θέμα τῆς παρουσίας ἐρευνητικῆς μελέτης, καθ' ὅσον ἡ ὡς

24. Κριταί, ιστ', 21, 23, 25.

25. Ἐνθ' ἀνωτ., 26-30.

ἄνω δραστηριότης τούτου δὲν ἀπεσκοπεῖ εἰς τὴν εὐθανασίαν του, ἀλλ' εἰς ἐξυπηρέτησιν ἄλλου σκοποῦ. Ἦτο δραστηριότης καθαρῶς πολεμική. Ἡ, ὡς εἴρηται, αὐτοκτονία του ὑπῆρξεν ὑπὸ τὰς δημιουργηθείσας συνθήκας τελείως ὑποχρεωτική. Αὕτη μόνον ἢ εὐκαιρία ἐν προκειμένῳ τοῦ ἐδόθη. Ἐτέθη ὅμως ἐνταῦθα ἢ ἐν λόγῳ περιπτώσις, διότι ἢ, ἐξυπηρετοῦσα πολεμικοὺς σκοποὺς, ἀναγκαστική αὐτοκτονία του ἐδημιούργησεν εἰς αὐτὸν εὐθανασίαν. Ἦτοι ὁ θάνατός του προσέφευγεν εἰς αὐτὸν λύτρωσιν, καθ' ὅσον ἀπῆλλαξε τούτον ἐκ τοῦ ἀθλίου βίου του, συνεπεῖα τῆς τυφλώσεώς του καὶ τῶν ἄνευ διακοπῆς βασανισμῶν καὶ ἐξευτελισμῶν.

Ὁ Ζαμβρὶ ἐφόνευσεν τὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ Ἥλᾶ καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν Θερσᾶ μόνον ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας, διότι ὁ Ἰσραηλιτικὸς στρατός, ὅστις εἶχε στρατοπεδεύσει ἀπέναντι τῆς πόλεως Γαβαθῶν, ὅταν ἐπληροφορήθη τὸ γεγονός τοῦτο, ἀνεκῆρυξε βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ τὸν Ἄμβρῖ, *«τὸν ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ»*²⁶. Τότε ὁ Ἄμβρῖ μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ στρατοῦ *«ἀνέβη... ἐκ Γαβαθῶν καὶ»*²⁷ ἐπολιόρησε τὴν πόλιν Θερσᾶ. Ὁ Ζαμβρὶ εὐθύς ὡς ἐπληροφορήθη, ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ Ἄμβρῖ καὶ προφανῶς φοβηθεὶς τὴν ὑπὸ τῶν ἐν προκειμένῳ ἐχθρῶν του ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ φρικωδῶν βασανιστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἀναριθμητῶν ἐξευτελισμῶν θανάτωσίν του, προετίμησε τὴν δι' αὐτοκτονίας εὐθανασίαν, δι' ἧς καὶ κατέφυγεν εἰς τινὰ πύργον τοῦ ἀνακτόρου, τὸν ἐπυρπόλησε καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐγένετο καὶ αὐτὸς οὔτος παρανάλωμα τοῦ πυρός. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τί σχετικῶς ἐπὶ λέξει ἀναφέρει τὸ ἱερὸν κείμενον: *«καὶ ἐγενήθη ὡς εἶδε Ζαμβρὶ ὅτι προκατείληπται αὐτοῦ ἡ πόλις, καὶ πορεύεται εἰς ἄντρον τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως καὶ ἐνεπύρισεν ἐπ' αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ ἀπέθανεν»*²⁸.

Παρατηρήσεις

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

Οἱ δύο βασιλεῖς Ζεβεὲ καὶ Σελμανὰ ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Γεδεῶν διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ παροχὴν τῆς εὐθανασίας καὶ ἐκεῖνος προθύμως προέβη εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας των ταύτης.

26. Βασιλ. Γ', ιστ', 16.

27. Ἐνθ' ἀνωτ., 17.

28. Ἐνθ' ἀνωτ., 18.

Ὁ Βασιλεὺς Ἀβιμέλεχ ἐζήτησε τὴν εὐθανασίαν παρὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του, ὅστις προθύμως παρέσχε ταύτην εἰς αὐτόν.

Ὁ βασιλεὺς Σαοὺλ ἐζήτησε τὴν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ὑπηρετοῦ του παροχὴν τῆς εὐθανασίας, τὴν ὁποῖαν ὁμοίως ὁ δεῦτερος ἠρνήθη νὰ τὴν παράσχη εἰς τὸν πρῶτον, οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον, ἀλλὰ διότι ἐδειλίασε. Ὁ ἐν λόγῳ ὁμοίως βασιλεὺς προσέφερον ὁ ἴδιος εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐθανασίαν δι' αὐτοκτονίας.

Ὁ ἀνωτέρω δειλιάσας ὑπηρετὴς προσέφερε καὶ ὁ ἴδιος τὴν εὐθανασίαν εἰς ἑαυτὸν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου.

Ὁ Ραζὶς, καθὼς ἐπίσης ὁ ἕβδομος ἐκ τῶν ἀδελφῶν Μακκαβαίων, ἡ μήτηρ τούτων, ὁ Ἀχιτόφελ καὶ ὁ Ζαμβρὶ προσέφεραν οἱ ἴδιοι εἰς ἑαυτοὺς τὴν εὐθανασίαν δι' αὐτοκτονίας.

Ὁ Τωβὶτ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ραγουὴλ Σάρρα δὲν ἐπεζήτησαν τὸν θάνατον πρὸς ἀποφυγὴν ἐπιχειμένου ἐν μέσῳ βασιανιστηρίων καὶ ἐξευτελισμῶν θανάτου, ἀλλ' ἵνα ἀπαλλαγῶσι τοῦ ἀθλίου βίου των.

Ὁ Σαμφὼν προσέφερε τὴν εὐθανασίαν εἰς ἑαυτόν, χωρὶς ν' ἀποσκοπῇ εἰς αὐτὴν ἢ ἐν προκειμένῳ δραστηριότης του.

Οὐδὲν δυσμενὲς σχόλιον διατυπῶται ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ διὰ τὴν εὐθανασίαν εἰς τὰς περιπτώσεις πολεμικῆς δραστηριότητος καὶ διωγμῶν καὶ ἐφ' ὅσον αὕτη ἔλαβε χώραν ἐξ αἰτίας τούτων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν αὐτοκτονίαν πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ βίου, ὁ ὁποῖος κατέστη ἀθλιος, οὐχὶ ἐκ πολεμικῆς αἰτίας, ἢ διωγμῶν, εἰς μὲν τὴν ὡς ἄνω περιπτώσιν τοῦ Τωβὶτ ὁ Πανάγιος Θεὸς οὐδόλως ἐπήκουσε τῆς σχετικῆς δεήσεως τούτου, εἰς δὲ τὴν ὡς εἴρηται περιπτώσιν τῆς Σάρρας αὕτη ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ, περὶ ἧς ὁ λόγος, πρᾶξις ἀποτελεῖ ὄνειδος διὰ τοὺς ἐπιζῶντας συγγενεῖς τοῦ αὐτόχειρος.

Συμπέρασμα

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρεῦνης προέκυψαν περιπτώσεις τινὲς εὐθανασίας.

Αὕτη, λαμβάνουσα χώραν εἰς περίοδον πολέμου ἢ διωγμῶν καὶ ἐξ αἰτίας τούτων ἐξ ἑνὸς μὲν τῇ βοηθείᾳ ἄλλου προσώπου, ἐξ ἑτέρου δὲ δι' αὐτοκτονίας, — ἢ ὁποῖα αὐτοκτονία καθίσταται ἀναπόφευκτος ἔνεκεν οὐχὶ περιφρονήσεως τῆς ζωῆς ἀλλ' ἔνεκεν ἀφοσιώσεως εἰς ἀνωτέρας ἀξίας —, οὐδόλως σχολιάζεται δυσμενῶς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ.

Ἀντιθέτως ἡ εὐθανασία, ὡσάκις ἐπιτελεῖται δι' αὐτοκτονίας πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ βίου, ὅστις οὐχὶ ἐκ πολεμικῆς αἰτίας καὶ διωγμῶν ἐγένετο ἀθλιος, καθίσταται ἀντίθετος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (περίπτωσις Τωβὶτ) καὶ ἐπὶ πλέον θεωρεῖται ὄνειδος τῶν ἐπιζῶντων συγγενῶν τοῦ αὐτόχειρος (περίπτωσις Σάρρας).